

relevant ministries and other structures, for example, the Ministry of Justice of Ukraine, Ministry of Finance of Ukraine and others.

The basis of the reform of law enforcement prompted to put the rule of law, depoliticization, demilitarization, decentralization, accountability and transparency in the work, working closely with the public and local communities, staff training and sharing of functions of law enforcement; initiation of effective control over their activities on the part of the state (executive and legislature) and from civil society; study of positive and negative international experience of reforming these bodies.

It has been proved that the successful reform of law enforcement and improve their legal status is key to establishing the most effective and sophisticated mechanisms to protect human rights and freedoms in Ukraine. The primary step in this direction could be the concept of a comprehensive reform of policing Ukraine.

Keywords: *law enforcement, law enforcement agencies, reform, concept.*

Надійшла до редакції 25.12.2014

Строгий В. І.

кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник,
заслужений юрист України
(Національна академія
Служби безпеки України)

УДК 342.76

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Здійснено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукової проблеми з формування методологічних основ загальної теорії державного управління у сфері забезпечення інформаційної безпеки. Доведено актуальність наукового обґрунтування та супроводження процесу розв'язання проблеми захисту національних інтересів України у сфері державної та інформаційної безпеки з позицій покращення державного управління та контррозвідальної діяльності.

Ключові слова: *державне управління, науковий метод, інституційний підхід, соціологічний підхід, комплексний підхід, культурологічний підхід, біхевіористський підхід, алгоритм розмитої класифікації, алгоритм нечіткої кластеризації, системний аналіз, забезпечення інформаційної безпеки України.*

Постановка проблеми. Наявність глобальних небезпечних викликів та загроз у сучасному світі потребує адекватних заходів та превентивних дій щодо всебічного зміцнення власних можливостей держави, а саме: ефективного державного управління в системі захисту національних інтересів України у сфері інформаційної безпеки, адекватного реагування на потенційні та реальні загрози у сфері інформаційної безпеки за умов мінімізації наслідків своєчасними контррозвідальними заходами (діями).

Національні стратегічні цілі України повинні стати проекцією пріоритетних національних інтересів її розвитку, що в подальшому визначатимуться передусім необхідністю захисту суверенітету і незалежності України, захисту кіберпростору держави, забезпечення непорушності її кордонів та територіальної цілісності, створення умов для забезпечення прав і свобод людини, демократичного розвитку та економічного процвітання держави як основи зростання добробуту її громадян, захисту й подальшого розвитку духовних цінностей [1].

Відповідно до принципів та норм міжнародного права кожна держава, враховуючи законні інтереси безпеки інших країн, може вільно і самостійно визначати свої національні інтереси на основі суверенного рівноправ'я та вільно забезпечувати власну інформаційну безпеку.

Зазначені проблеми потребують додаткового наукового пошуку з розробки та вдосконалення шляхів і механізмів державного управління [2] у сфері інформаційної безпеки, контррозвідувального захисту інформаційного простору та оборони кіберпростору України; розробки шляхів та механізмів реалізації державної політики у сфері забезпечення державної безпеки України, розробки шляхів та механізмів вдосконалення превентивної дипломатії.

Шляхи і способи розв'язання визначених проблеми залежатимуть від наявності методології, що, безумовно, має знайти своє відображення у відповідній державній політиці та національній стратегії, у тому числі Стратегії державної та інформаційної безпеки України.

Постановка проблеми. Потреба у розв'язанні зазначеної наукової проблеми виникає з положень, передбачених ст. 1, 8, 9 Закону "Про основи національної безпеки України" від 19.06.2003 № 964-IV та постановами Верховної Ради України "Про здійснення Кабінетом Міністрів України конституційних повноважень у сфері оборони" від 22.06.2004 № 1824-IV (п. 3), «Про внесення змін до Закону України "Про ратифікацію Конвенції про кіберзлочинність"», «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України», «Про внесення змін до Закону України "Про захист інформації в автоматизованих системах"».

Цілком зрозуміло, що діяльність органів державного управління у сфері забезпечення інформаційної безпеки носить досить складний характер, який обумовлюється наявністю особливих об'єктів безпеки: особистості, її прав і свобод; суспільства, його матеріальних та духовних цінностей. Специфічними рисами цих об'єктів обумовлена об'єктивна потреба створення єдиної системи гарантування державної та інформаційної безпеки України.

Загальна система суб'єктів гарантування державної та інформаційної безпеки охоплює:

- орган законодавчої влади (Верховна Рада) й органи державного управління загальної компетенції (Кабінет Міністрів, місцеві державні адміністрації);
- органи державного управління спеціальної компетенції (Міністерство внутрішніх справ; Служба безпеки; Міністерство оборони; Державний комітет у справах охорони державного кордону; Міністерство юстиції; Націона-

льне бюро розслідувань; спеціалізовані управління і служби Міністерства закордонних справ; Міністерство з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи тощо);

– правоохоронні органи (органи прокуратури; суди загальної юрисдикції; Конституційний Суд; адвокатура);

– громадські структури (адвокатура; Товариство сприяння обороні України; пункти охорони громадського порядку).

Координаційним органом з питань національної безпеки є Рада національної безпеки і оборони України.

Таким чином, механізм гарантування державної та інформаційної безпеки України зорієнтований на практичну координацію всіх видів діяльності державних і громадських інститутів з метою відвернення, виявлення й усунення явних і потенційних внутрішніх та зовнішніх загроз національним інтересам України [4].

Обсяг і складність вирішуваних завдань у системі забезпечення інформаційної безпеки залежить від оцінки реальних та потенційних загроз і ступеня їх небезпеки для життєво важливих інтересів України, зроблених на основі об'єктивного моніторингу у межах відповідальності Служби безпеки України.

Основні загрози інформаційній безпеці можна поділити на три групи: загрози впливу неякісної інформації (недостовірної, фальшивої, дезінформації) на особистість, суспільство, державу; загрози несанкціонованого і неправомірного впливу сторонніх осіб на інформацію та інформаційні ресурси (на виробництво інформації, інформаційні ресурси, на системи їхнього формування і використання); загрози інформаційним правам і свободам особистості (праву на виробництво, розповсюдження, пошук, одержання, передавання і використання інформації; праву на інтелектуальну власність на інформацію і речову власність на документовану інформацію; праву на особисту таємницю; праву на захист честі і достоїнства тощо).

Необхідно зазначити, що не менш важливим і взаємопов'язаним з питанням визначення об'єкта і предмета теорії державного управління у сфері забезпечення інформаційної безпеки є питання методу управлінської науки. Адже запорукою успішного розвитку науки управління є віднайдення методу дослідження, адекватного її предмету, та постійне його удосконалення [1].

Відсутність в Україні визначеної законодавчо стратегії державної та інформаційної безпеки веде до суттєвих протиріч між:

– необхідністю прийняття в нових історичних умовах обґрунтованих стратегічних рішень за недостатності наукових розробок та рекомендацій щодо вдосконалення шляхів і механізмів реалізації державної політики у сфері забезпечення інформаційної безпеки;

– нагальною потребою подальшого розвитку юридичної науки і вдосконалення контррозвідувальної діяльності та відсутністю теоретичних основ стримування інформаційно-психологічних операцій проти України, кіберагресії за умов контррозвідувального захисту та превентивної дипломатії;

– необхідністю наукового обґрунтування вимог до сучасних систем інформаційної безпеки України та відсутністю належної наукової теорії з цих проблем, яка містила б у собі такі наукові обґрунтування;

– традиційно сформованою в державі системою державної та інформаційної безпеки, яка не відповідає реальним та потенційним загрозам воєнного характеру; потребою ґрунтовного моделювання процесу забезпечення державної безпеки України і відсутністю належних теоретичних знань, достатніх для його впровадження [4].

Ці протиріччя суттєво актуалізують наукову проблему дослідження, розв'язання якої полягає у необхідності вирішення об'єктивно існуючих протиріч формуванням і розвитком основ сучасної теорії державної безпеки України у сфері інформаційної безпеки з метою гарантованого її забезпечення.

Надійність рішень щодо визначення цілей, їх пріоритетності, оцінки сукупності загроз, сил і засобів, які необхідно залучити для їх нейтралізації та інших рішень, досягається за допомогою вхідної «інформованої» та розвинутої інтуїції під час виконання завдань контррозвідувальної діяльності.

За цих обставин контррозвідувальна діяльність в системі захисту національних інтересів України все більшою мірою стає управлінським процесом. У його межах більшу увагу потрібно приділяти найрізноманітнішим варіантам розвитку ситуацій, оскільки події, які мають кризовий характер, зазвичай відрізняються підвищеною напруженістю і небезпекою внаслідок високої ймовірності насильства, цейтноту і суттєвої невизначеності [5].

Чим складнішою є ситуація, тим більше розрізнятимуться думки з принципів питань розробки стратегії стосовно переліку кризових ситуацій, а вказаний процес може служити їх зближенню [6]. Це дає змогу звести до мінімуму вплив невизначеності, ризику і складності умов, що негативно позначаються на надійності та значимості інформованої інтуїції.

Тобто йдеться про те, що у процесі розробки методологічних аспектів державного управління в системі захисту національних інтересів України у сфері інформаційної безпеки необхідно концентрувати увагу передусім на самому процесі її розробки, оскільки в даному випадку набуває особливого значення необхідність обґрунтування практичних рішень в умовах, які відрізняються підвищеною динамічністю в системі правового регулювання.

Дослідження принципів методологічних аспектів організації зовнішніх інформаційних потоків та аналізу управлінських ситуацій, аналіз накопиченого досвіду в межах інтуїтивних підходів, в яких Україна вимушена формувати та відстоювати свої національні інтереси, дають змогу обґрунтувати основи державного управління в системі захисту національних інтересів України у сфері інформаційної безпеки. Ключове місце в ній належить пошуку оптимальної методології державного управління в системі захисту національних інтересів України в сфері інформаційної безпеки, структура якої складається з шести блоків. При цьому кожний з блоків є певним етапом процесу розробки вказаної методології в умовах, які відрізняються підвищеною динамічністю в системі правового регулювання.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Вивчення означених питань спиралося на результати теоретичних досліджень представників вітчизняної і зарубіжної науки, які працюють у галузі теорії держави і права, конституційного права, міжнародного публічного та приватного права, кримінального права, державного управління у сфері забезпечення державної та інформаційної безпеки України, зокрема: Є. Скулиша, С. Алексеєва, М. Баймаханова, С. Бобровник, М. Богуславського, М. Буроменського, Є. Бурлая, О. Буякова, М. Власенка, В. Денисова, Р. Дворкіна, П. Євграфова, А. Зайця, В. Звєкова, Ж. Зіллера, М. Козюбри, А. Качинський, Ю. Ліфшиця, І. Лукашука, Л. Лунца, В. Бочарнікова, М. Марченка, М. Матузова, А. Міцкевича, З. Незнамової, В. Опришка, М. Панова, А. Піголкіна, С. Полєніної, І. Романова, П. Рабіновича, І. Самоценка, І. Сєнякіна, М. Сильченка, В. Сирих, В. Тація, А. Тілле, Ю. Тихомірова, Ю. Тодики, Л. Фуллера, Т. Хартлі, Р. Циппеліуса, С. Шевчука, Ю. Шемшученка, М. Цвіка, О. Черданцева, Б. Яцеленка.

Мета статті полягає у вдосконаленні шляхів і механізмів державного управління та контррозвідувальної діяльності в системі захисту національних інтересів України у сфері забезпечення інформаційної безпеки. Методологічною основою даного наукового дослідження обрано науковий метод, який і визначає у специфічній для нього інтерпретації об'єкт, мету, предмет, наукову задачу, методику (програму) та науковий апарат дослідження.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж визначити поняття методології державного управління у сфері забезпечення інформаційної безпеки, необхідно з'ясувати, що таке метод науки взагалі.

Науковий метод – це спосіб, підхід, інструмент, прийом, яким користується певна наука для дослідження закономірностей, що становлять її предмет. Це комплекс різноманітних засобів, який дає можливість знайти оптимальний шлях до наукової істини. Під методом теоретичного дослідження розуміється сукупність прийомів досягнення мети, поставленої наукою, чи вирішення конкретного дослідницького завдання, а під методологією – вчення про систему методів, що використовується у певній науці. Як зазначає Ф.В. Саганюк, метод дає можливість об'єднати дані різних наук, що мають відношення до питань управління; віднайти закони їх зв'язку, що містяться в самому управлінні; обґрунтувати ці закони та використати в управлінській практиці ті висновки інших наук, що допоможуть знайти оптимальні варіанти структури, форм і засобів управління [7].

Необхідно зазначити, що метод дає можливість перевірити практикою цінність науки. Як самостійна галузь наукового знання, державне управління виробляє власну систему основних понять, принципів, ідей і методів їх реалізації, що збагачують практичний досвід і відображають загальні закономірності предмета державного управління у сфері забезпечення інформаційної безпеки. Цілком зрозуміло, що система наукових теорій, доповнених методами наукових досліджень [8-16], тобто їх методологією, утворює науку державного управління у сфері забезпечення інформаційної безпеки.

В управлінській науці вирізняють три групи найважливіших методів (іноді їх називають підходами) дослідження, специфіка яких зумовлена особливою природою державного управління як діяльності органів виконавчої влади і пов'язаних з цим різноманітних факторів політичного, економічного, соціально-культурного характеру: загальні методи дослідження явищ і процесів управління; логічні методи пізнання; емпіричні методи дослідження [2; 17].

До загальних методів належать:

– традиційний, який концентрацією зусиль на меті апарату державного управління – сприяти ефективності (досягнення бажаних організаційних цілей), продуктивності (досягнення цілей без зайвих затрат) – та на завданнях – раціоналізації та розробки ефективного зв'язку між засобами й цілями – дає можливість виокремити функції виконавчої влади і на основі цього визначити і класифікувати функції державного управління;

– інституційний підхід, який через зосередження на структурно-функціональних засадах побудови системи органів виконавчої влади та формально-правовій характеристиці політичної системи дає можливість дослідити взаємозалежність і взаємозв'язок між змінами інституційних структур апарату державного управління і змістом державної політики;

– соціологічний підхід, який дає можливість досліджувати апарат державного управління з точки зору його ефективності (досягнення бажаних організаційних цілей) й продуктивності (досягнення цілей без зайвих затрат);

– комплексний підхід, який, виходячи із складності і неоднозначності у методологічному плані феномену виконавчої влади, дає можливість вийти за межі суто адміністративно-управлінської сфери і застосувати методи інших суспільно-гуманітарних наук та наукових знань – політології, юридичної науки, менеджменту, історії, соціології, філософії, психології тощо. Це сприяє більш повному дослідженню предмета науки та суттєвому підкріпленню методів управлінської науки арсеналом і результатами досліджень згаданих наук;

– історичний підхід, який базується на дослідженні системи виконавчої влади виходячи з історичної парадигми та факторів, що впливають на її розвиток (політичних, економічних, соціальних, культурних тощо), та допомагає відстежувати вплив зовнішнього середовища в часовому просторі на управлінську систему, передбачати та аналізувати її еволюцію, адекватну викликам часу. Ґрунтуючись на тому, що система інститутів державної влади у кожен історичний період визначається конкретними суспільно-політичними факторами, притаманними цим періодам, даний метод дає можливість установити переваги і недоліки існуючої сьогодні в Україні структурно-функціональної моделі [1] виконавчої влади, стан її співвідношення та взаємодії з іншими гілками державної влади та окреслити підходи щодо її вдосконалення та оптимізації;

– культурологічний підхід, який дає можливість установити залежність управлінської поведінки суб'єктів державного управління від рівня культури суспільства;

– біхевіористський підхід, який сформований під впливом психологіч-

них чинників, розглядає організацію передусім як соціальну систему, в якій формуються і розвиваються відносини, конфлікти й зв'язки, котрі їх керівник не завжди спроможний зрозуміти й проконтролювати. На відміну від інших підходів, цей метод фокусує увагу на людському факторі, взаємозв'язках та співпраці службовців, наголошуючи на розвитку інтуїції, спонукуючи управлінців та науковців досліджувати нераціональні й раціональні, неформальні й формальні аспекти організаційної поведінки.

Другу групу становлять логічні методи пізнання:

– системний підхід, який дає можливість розглядати державно-управлінські явища в сукупності соціальних зв'язків, виявлення цілого та його частин, вивчити окремі складові апарату державного управління в загальній системі організації державної влади. Цей метод зосереджується на організаційно-структурних формах, у яких здійснюється управлінська діяльність, та розглядає організацію як цілісне явище, всі складові якої взаємопов'язані цілями, функціями, принципами, методами, структурами, процесами, кадрами і ресурсним забезпеченням. Цей підхід, що передбачає структурування, ранжування проблем, дав можливість розглядати досліджуване явище як систему [17; 18], тобто багато взаємозалежних і взаємопов'язаних елементів, що становлять певну цілісність, і на цій основі здійснити пошук та визначити можливості і напрями розвитку управлінської науки;

– функціональний підхід, який, фіксуючи увагу на специфіці змісту управлінської діяльності, є підставою виявлення об'єктивно необхідних на даному етапі державотворення функцій державного управління, пошуку оптимальних варіантів їх розподілу в апараті державного управління [1; 2];

– метод структурного аналізу, який, виходячи з того, що виконавча влада реалізується через відповідну структуру – систему органів, сприяє розробці науково обґрунтованої методології визначення функцій апарату державного управління та дозволяє різноманітність цих функцій звести до таких науково обґрунтованих організаційних форм виконавчої влади, які не тільки відповідають різноманітності системи об'єктів управління, а й спроможні забезпечити оптимальність її розвитку [14; 15];

– структурно-функціональний метод, який через адекватний опис сутності єдності структурного та функціонального аспектів організації апарату державного управління дає можливість обґрунтувати особливості окремих форм виявлення цієї сутності на різних рівнях системи виконавчої влади, в її конкретних підсистемах, ланках і на цій основі запропонувати практичні заходи щодо оптимізації відповідності між структурою і функціями кожного окремого суб'єкта державного управління (органу виконавчої влади);

– метод аналізу і синтезу, який через дослідження елементів логічної структури науки державного управління сприяє узагальненню основних понять, принципів, категорій науки; через розгляд управлінської діяльності з різних позицій дає можливість побудувати об'ємну модель системи органів виконавчої влади [7];

– метод системного аналізу, який є прикладною наукою проблемою оці-

нки ефективності системи забезпечення інформаційної безпеки, націленою на з'ясування причин реальних складнощів обґрунтування шляхів та механізмів удосконалення системи правового регулювання України. У найбільш розвинутій формі системного аналізу включає й безпосереднє втручання, що практично покращує проблемну ситуацію. Особливості сучасного системного аналізу випливають із самої природи складних систем правового регулювання у сфері забезпечення інформаційної безпеки. Маючи за мету ліквідацію проблеми або, як мінімум, з'ясування її причин, системний аналіз залучає для цього широкий спектр суспільних відносин, засобів, використовує можливості юридичних наук та практичних сфер діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування [7];

– метод системного аналізу, який за своєю суттю є прикладною діалектикою, а тому надає великого значення методологічним аспектам будь-якого системного дослідження. З іншого боку, прикладна спрямованість системного аналізу призводить до застосування всіх наявних засобів наукових досліджень: математики, обчислювальної техніки, моделювання, натурних спостережень та експериментів, в основу яких покладено алгоритм нечіткої кластеризації та алгоритм розмитої класифікації:

а) алгоритм нечіткої кластеризації [11] ґрунтується на послідовному порівнянні поточних значень суспільних відносин за ієрархією контексту порівнянь. Ці поняття в ієрархії пов'язані один з одним за допомогою нечітких заходів, які формалізують відношення переваги [13]. Кожен з цих критеріїв вибору має свою можливість. Кожна з характеристик по-своєму має впливати на критерії з відповідною мірою і набувати тих чи інших бажаних значень. Контекст порівняння і поточні значення характеристик формуються експертним шляхом. Як конструктивне порівняння використовується нечіткий інтеграл. Для отримання відношення схожості використовується відносна відстань Хемінга. У зв'язку з тим, що відношення схожості не дозволяє отримати кластери, використовується транзитивне замикання вихідного відношення, в результаті чого отримуються нечіткі відношення еквівалентності. Для розбивання множини суспільних відносин на кластери достатньо розглянути альфа-рівні нечіткого відношення еквівалентності, які розбивають всю множину суспільних відносин на вибір вкладених один в одного кластерів еквівалентності. При цьому зі зменшенням альфа-рівня кластери укрупнюються, на визначеному рівні отримуємо визначений варіант розбивання. На відміну від існуючих алгоритмів запропонований дозволяє враховувати контекст порівняння. Використання нечіткої міри для формалізації відносин між елементами контексту дозволяє враховувати весь спектр можливих модальностей. Урахування семантичних модальностей дозволяє на підґрунті нечіткого інтегралу (який є аналогом традиційної максимальної композиції, що відіграє роль уніфікованої композиційної конструкції), будувати різні семантичні конструкції – від логічного “чи” до логічного “і” [15];

б) алгоритм розмитої класифікації ґрунтується на тому, що в силу невизначеності даних про стан правового регулювання неможливо точно і одноз-

начно визначити приналежність суспільних відносин до визначеного кластеру в системі забезпечення національної безпеки та правового регулювання, а можна лише вказати ступінь приналежності (схожості). Це дозволяє більш точно визначити розподіл об'єктів за кластерами. Даний алгоритм базується на послідовному отриманні коефіцієнту якості кластеризації, який дозволяє досягти оптимального варіанту розбивання; визначити типових представників кластерів, тобто найбільш яскравих представників суспільних відносин, які своїми характеристиками описують сам кластер; оцінку ступеня схожості об'єктів з типовими представниками (розмита класифікація) [12];

– метод порівняльного аналізу, який через вивчення та використання практики державного управління в інших країнах (у першу чергу – розвинутих, демократичних) дає можливість виявляти тенденції і напрями розвитку виконавчої влади, її взаємозв'язки з іншими гілками влади та визначити її місце в державному механізмі. Саме таким шляхом можна вести пошук оптимальної системи виконавчої влади та випробовувати зарубіжні механізми, що мають досвід успішного застосування, для вирішення тих чи інших управлінських проблем у вітчизняному державотворенні [16];

– ситуаційний метод, який через інтерпретування існуючих напрацювань у сфері політико-управлінської теорії на сучасний стан державного управління і передбачення можливих змін сприяє розробці науково обґрунтованої методології його оптимізації [17; 18].

До логічних методів також віднесено інші теоретичні прийоми – індукцію і дедукцію, моделювання, експеримент, абстрагування, узагальнення і обмеження, сходження від абстрактного до конкретного та інші.

До третьої групи належать методи емпіричних досліджень. Мається на увазі сукупність конкретних прийомів, за допомогою яких нагромаджується і систематизується емпіричний матеріал і дані інших близьких наук:

– аналіз наукових праць з проблематики державного управління українських, зарубіжних і радянських учених дає можливість розглянути соціальну природу та сутність державного управління і на цих засадах розвинути теоретичні основи державного управління [8-10];

– аналіз документальної бази (законів, нормативно-правових актів, управлінських документів, статистичних даних тощо) дає можливість визначити недоліки законодавчого та нормотворчого характеру, які негативно впливають на ефективність державного управління, та визначити загальні підходи вдосконалення якості правового забезпечення політико-управлінської діяльності;

– аналіз та узагальнення практичної діяльності органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування в контексті переходу до нової парадигми призначення публічної влади дає змогу встановити найбільш об'єктивні методологічні підходи щодо розмежування і збалансування функцій і повноважень органів цих систем з метою підвищення їх ефективності [2; 7].

Кожен з названих методів (їх груп) застосовують не ізольовано, а в комплексі, що дає змогу отримати більш повні та всебічні результати наукових досліджень. Використовуючи систему основних понять і методи теоретичних

досліджень, управлінська наука виробляє власну методологію і теорію для більш повного та об'єктивного практичного вирішення своїх основних завдань у сфері забезпечення інформаційної безпеки.

Таким чином, використання даного підходу надає можливість з єдиних позицій описати як кількісно, так і якісно виражену інформацію про об'єкти, враховувати семантичні модальності інформаційних одиниць, нечіткість даних, мультиплікативний вплив факторів невизначеності, вплив ризиків та суб'єктивних рішень й ряд інших аспектів, що дозволяють підвищити адекватність вирішення широкого кола експертно-аналітичних задач у сфері забезпечення інформаційної безпеки.

Вищезазначені проблеми перебувають у прямій залежності від наявності методології, яка повинна враховувати всю сукупність умов і факторів щодо забезпечення національних інтересів України у сфері інформаційної безпеки та бути чутливою та критичною до їх змін як важливого інструменту в обґрунтуванні державних рішень політичного керівництва держави щодо вдосконалення системи правового регулювання України, що обумовлюється послідовністю вирішення таких проблем у галузі державного управління.

На першій стадії необхідно розібратися у наявній ситуації та виявити головну проблему, яку потрібно вирішити в даній обстановці, замінивши нею первісну (апріорі) висунуту проблему. Досягається це проведенням ретельно продуманого та добре зорганізованого діагностичного аналізу об'єкта дослідження та осмислення отриманих результатів. Ця частина системного аналізу має первісне значення, яке важно переоцінити.

На другій стадії здійснюється комплекс операцій зі створення самої системи, призначеної для вирішення певної проблеми правового регулювання у сфері інформаційної безпеки України. За заздальгідь встановленими ознаками проводиться відбір елементів до контуру системи та навколишнього середовища, реалізується декомпозиція системи з метою більш детального пізнання її структури та поведінки, формується загальна мета системи для вирішення головної проблеми з урахуванням впливу навколишнього середовища та внутрішніх особливостей функціонування системи та добирається (формується) апарат критеріїв оцінки ступеня досягнення загальної мети [7].

Далі здійснюється декомпозиція загальної мети на її складові (підцілі) через побудову дерева цілей. Робочий варіант дерева перетерплює усебічну перевірку щодо відповідності вимогам, що впливають з теорії цього методу, після чого, з необхідним корегуванням або без нього, приймається остаточний його варіант, для якого визначаються необхідні у подальшому показники. Під розроблене дерево цілей складається дерево ресурсів, а весь виробничий процес об'єкта представляється у вигляді мережної моделі (у разі необхідності розглянути проблему щодо стану та розвитку виробництва).

Третя стадія системного аналізу пов'язана з послідовним та достатньо надійним процесом підготовки і вибору вирішення проблеми. На даній стадії вирішальним є процес генерування ідей, які оформлюються як можливі варіанти (альтернативи або шляхи) вирішення проблеми (ця суцільно творча час-

тина дії дослідника має першорядне значення у всьому системному аналізі). Згодом ці ідеї (варіанти) розглядаються та аналізуються через низку різноманітних перевірок за формою та суттю, доки не буде виявлено остаточний позитивний варіант рішень [7].

Далі можливим є пошук найкращого рішення серед конкурентоздатних варіантів, виводячи оцінки перевагам за кожним з показників, після чого здійснюється зведення критеріїв (показників) в один узагальнений. Потім, щоб не припуститися помилки у виборі найкращого рішення, необхідно долучити нову інформацію, отриману у результаті додаткових досліджень [7].

Завершення системного аналізу операції пов'язано спочатку з прогнозуванням передбачуваних наслідків від прийнятого рішення, а потім – з аналізом фактичних наслідків, що збираються у порядку “авторського нагляду” за впровадженим рішенням щодо обґрунтування шляхів та механізмів удосконалення системи правового регулювання у сфері державної безпеки України.

Висновки.

1. У статті здійснено теоретичне узагальнення й нове вирішення наукової проблеми з формування методологічних основ загальної теорії державного управління у сфері забезпечення інформаційної безпеки. Ця теорія може бути використана у процесі правотворчості та правозастосовчій діяльності суб'єктів владних повноважень.

2. Актуальним залишається наукове обґрунтування та супроводження процесу розв'язання проблеми захисту національних інтересів України у сфері державної та інформаційної безпеки з позицій покращення державного управління та контррозвідувальної діяльності, що має важливе теоретичне і практичне значення для захисту національних інтересів України від потенційних та реальних загроз воєнного характеру.

3. Механізм державного управління є багаторівневою системою, що складається з конкретних управлінських механізмів і формування якої є основою забезпечення ефективності управлінського процесу. Сутність механізмів державного управління полягає у забезпеченні управлінського впливу суб'єкта управління на об'єкт з метою здійснення якісних перетворень.

Специфіка призначення кожного із компонентів структури механізму державного управління – цільового, нормативно-правового, організаційного, економічного та інформаційного, їх взаємозалежність і взаємообумовленість зумовлюють необхідність їх дослідження і застосування у нерозривному, органічному взаємозв'язку. Оптимальне поєднання зазначених компонентів, враховуючи причинно-наслідкові зв'язки, виступає головною і необхідною передумовою взаємодії елементів системи державного управління, в цілому забезпечуючи підвищення ефективності її функціонування.

Бібліографічні посилання

1. Методологія комплексного захисту національних інтересів України у сфері воєнної безпеки та оборони : монографія / Кириченко С. О., Радецький В. Г., Телелим В. М., Шаповалов А. П. та ін. – К. : НУО України, 2010. – Кн. 2. – 289 с.

2. Ситник Г. П. Державне управління національною безпекою України : монографія / Г. П. Ситник. – К., 2004. – 407 с.
3. Пірожков С. Стратегія реформування сектора безпеки / Пірожков С. // Україна – НАТО. – 2005. – № 2. – С. 16-20.
4. Методологія комплексного захисту національних інтересів України у сфері воєнної безпеки та оборони : монографія / Кириченко С.О., Радецький В.Г., Телелим В.М., Шаповалов А.П. та ін. – К. : НУО України, 2010. – Кн. 1. – 294 с.
5. Князева Е. Н. Законы эволюции и самоорганизация сложных систем / Князева Е. Н., Курдюмов С. П. – М., 1994.
6. Веймер Д. Л. Аналіз політики: концепції, практика : пер. з англ. / Веймер Д. Л., Вайнінг Е. Р. – К. : Основи, 1998. – 654 с.
7. Романов І. В. Державне управління сектором безпеки і оборони: теорія, практика, стратегія / Романов І. В., Ільяшов О. А., Сатанюк Ф. В. – К., 2007. – 218 с.
8. Саати Т., Аналитическое планирование. Организация систем : пер. с англ. / Саати Т., Кернс К. – М. : Радио и связь, 1991. – 224 с.
9. Пригожин И. Порядок из хаоса / И. Пригожин. – М., 1990.
10. Заде Л. А. Понятие лингвистической переменной и его применение к принятию приближенных решений / Л. А. Заде. – М., 1976. – 168 с.
11. Кафман А. Введение в теорию нечетких множеств / А. Кафман. – М. : Сов. радио, 1982. – 432 с.
12. Бочарников В. П. Fuzzy-технология: математические основы. Практика моделирования в экономике / В. П. Бочарников. – СПб., 2001.
13. Дюран Б., Оделл П. Кластерный анализ : пер. с англ. / Б. Дюран, П. Оделл. – М. : Статистика, 1977. – 123 с.
14. Айвазян С. А. Классификация многомерных наблюдений / Айвазян С. А., Бежаева З. И., Староверов О. В. – М. : Статистика, 1974. – 240 с.
15. Бочарніков В. П. Алгоритм кластеризації воєнно-політичних сил в умовах невідомості / Бочарніков В. П., Возняк С. М. // Науково-технічний збірник. – 1999. – Вип. 3. – С. 35-42.
16. Качинський А. Б. Безпека, загрози і ризик: наукові концепції та математичні моделі : монографія / А. Б. Качинський. – К., 2004.
17. Шлемко В. Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення : монографія / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько. – К., 1997.

Строгий В. И. Государственное управление в сфере обеспечения информационной безопасности Украины. Проведено теоретическое обобщение и новое решение научной проблемы по формированию методологических основ общей теории государственного управления в сфере обеспечения информационной безопасности. Доказана актуальность научного обоснования и сопровождения процесса решения проблемы защиты национальных интересов Украины в сфере государственной и информационной безопасности с позиций улучшения государственного управления и контрразведывательной деятельности.

Ключевые слова: *государственное управление, научный метод, институционный подход, культурологический подход, социологический подход, бихевиористический подход, алгоритм размытой классификации, алгоритм нечеткой кластеризации, системный анализ, обеспечение информационной безопасности Украины.*

Strogyy V. I. Public administration in the field of information security of Ukraine. A theoretical generalization and new solution of scientific problems on the formation of the methodological foundations of the general theory of public administration in the field of information security has been made. The author has reasoned the urgency of scientific justification and support the process of solving the problem of protecting national interests of Ukraine in the sphere of public and information security with a view to improving governance and counterintelligence activities.

The author has indicated the need for scientific justification and support the process of solving problems for protecting national interests of Ukraine in the field of state of information security and good governance position and counterintelligence activities, which has important theoretical and practical significance for the protection of national interests of Ukraine from potential and actual military threats.

The author has concluded that the mechanism of public administration is a multi-system consisting of specific governance mechanisms and the formation of which is the basis for ensuring the effectiveness of the management process. The essence of governance mechanisms is to provide management impact on facility management entity for the purpose of qualitative change.

Keywords: *public administration, scientific method, institutional approach, cultural approach, sociological approach, behavioristic approach, fuzzy classification algorithm, fuzzy clustering algorithm, system analysis, ensuring of information security of Ukraine.*

Надійшла до редакції 22.12.2014

Титаренко О. О.

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.9

СУЧАСНИЙ СТАН ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ: НОВІ ВИКЛИКИ

Проаналізовано основні тенденції злочинності в Україні протягом 2013-2014 рр. Визначено головні детермінанти, які вплинули на суттєві зміни у структурі злочинності протягом 2014 р. Показано детермінаційний зв'язок між діями, пов'язаними з акціями протесту громадян, окупацією АР Крим, ескалацією збройного конфлікту в Донецькій та Луганській областях, запровадженням антитерористичної операції, та їх вплив на сучасний стан злочинності в Україні. На підставі проведеного аналізу стану злочинності сформувано пропозиції, спрямовані на вдосконалення планування протидії злочинності в умовах нових викликів національній безпеці України.

Ключові слова: *злочинність, показники злочинності, детермінація злочинності, окупація АР Крим, антитерористична операція, планування протидії злочинності.*

Постановка проблеми. Ефективність протидії злочинності в державі багато в чому залежить від раціонального використання кримінологічних сил та засобів. До останніх належить і кримінологічна діяльність правоохоронних органів, які виконують значний обсяг роботи з нормалізації кримінологічної обстановки. Проте раціональне використання суб'єктів запобіжної діяльності в більшості залежить від якісно побудованої державної стратегії та програмування запобіжної діяльності, на які суттєво впливає кримінологічна інформація про реальний стан злочинності в країні та про вплив існуючих внутрішніх і зовнішніх загроз національній безпеці. Саме тому існує постійна потреба у всебічному вивченні та аналізі сучасного стану злочинності. Така робота має поточний і перспективний характер, даючи можливість розгляда-